

bedoeling op de zogenaamde uurhokkenbasis van 5 x 5 km (vergelijk SOVON-project Nederlandse broedvogels) te karteren. Hierbij is de komende drie jaar iedere hulp van harte welkom.

Geïnteresseerden in het project worden opgeroepen zich op te geven als medewerker bij Ir. W. Geraedts p/a Vakgroep Natuurbeheer Landbouwhogeschool Wageningen, Ritzema Bosweg 32a, 6703 AZ Wageningen, tel. 08370-84050.

Literatuur

BINK, F.A., 1980. De Nederlandse dagvlinders - verwerking van een enquête in 1978, RIN-rapport 80/5, 1-26.

LEMPKE, B.J. 1953-1957. Catalogus der Nederlandse Makrolepidoptera. Tijdschrift voor Entomologie, 96-100.

Summary

A request is made for help in recording the distribution of butterfly-species in The Netherlands.

STERFTE VAN BUIZERDS (*BUTEO BUTEO*) BIJ BEMELLEN

door

J. STOFFELS

Grote Straat 69, 6325 FB Berg en Terblijt

Tijdens de landelijk georganiseerde roofvogeltellingen van afgelopen winter kon in de omgeving van Bemelen (Atlasblok 62-21; c.f. ATLAS van de Nederlandse broedvogels, 1980) een opvallende afname van het aantal Buizerds gekonstateerd worden. Leverde de decembertelling in dit 2500 ha grote gebied nog een aantal van 40 exemplaren op, in februari was dit aantal teruggelopen tot 17 à 20 exemplaren. Een afname dus van meer dan 50%. In het qua biotoopindeling vergelijkbare Atlasblok 62-22 (Valkenburg) bedroeg de afname in februari t.o.v. december ca. 25%, zodat alleen al op grond van deze cijfers gekonkludeerd kon worden dat er iets niet klopte. (zie tabel I).

Al gauw werd duidelijk wat er aan schortte: in de periode van 19 januari tot 13 februari 1981 (dus tussen beide tellingen in) werden maar liefst 5 dode Buizerds in de direkte omgeving van Bemelen gevonden. De kans was natuurlijk groot dat het werkelijke dodental hoger zou liggen.

Tabel II geeft aan dat de afname in blok 62-21 het grootst was in het gebied waar de dode Buizerds werden aangetroffen: binnen een straal van 2 km rond Bemelen bedroeg de afname ongeveer 85%. Buiten deze 2 km straal zien we dat de afname redelijke overeenkomst met die in blok 62-22, namelijk $\pm 30\%$. Als we ervan uitgaan dat de normale winterafname in beide blokken ongeveer hetzelfde is, dan zou een afname van 25% op het aantal van 40 stuks een februari-totaal van 30 exemplaren moeten opleveren (in plaats van 17-20). Er ontbreken dus ongeveer 10 Buizerds, waarvan er "slechts" 5 dood zijn teruggevonden. Hiermee is aannemelijk gemaakt dat het werkelijke dodental waarschijnlijk tweemaal zo hoog is als na de vondsten werd verondersteld.

Kontrole van de kadavers door het Centraal Diergeneeskundig Instituut leverde als doodsoorzaak vergiftiging met het landbouwvergif Parathion*) op. Ook een doodgevonden Zwarte kraai bleek door Parathion omgekomen te zijn. Bij de onderzochte Buizerds kon worden vastgesteld dat het gif zich in dermate hoge concentraties in het lichaam bevond dat van opzettelijke vergiftiging sprake moest zijn. Bij één exemplaar werden vergiftige restanten van een duif in maag en darmen aangetroffen. De konklusie is duidelijk: in de omgeving van Bemelen werd vergiftigd aas uitgelegd.

Het is overigens niet de eerste keer dat hier sprake is van opzettelijke vergiftiging. Al sinds 1978 worden in de buurt van Bemelen vergiftigde dieren gevonden. De trieste lijst vermeldt inmiddels 3 honden, een Steenmarter, een Bunzing en 2 Dassen. In de winter van '79/'80 werden de eerste dode Buizerds gevonden en in mei 1980 vond men zelfs binnen één week 5 exemplaren. Samen met de 5 Buizerds van begin dit jaar is het geregistreerde dodental op 12 exemplaren gekomen. Het vermoedelijke dodental zal rond de 20 exemplaren liggen.

Aangezien onze winterbuisers over 't algemeen

* Parathion is een insecticide dat veelvuldig in de landbouw wordt toegepast, met name omdat het in de natuur binnen 3 weken wordt omgezet in onschadelijke stoffen. Het is een sterk en algemeen werkend gif, dat in grote concentraties voor alle diersoorten schadelijk is. Parathion blokkeert nl. een enzym (Cholinesterase) dat een rol speelt bij de prikkeloverdracht in het zenuwstelsel. De blokkade heeft tot gevolg dat spieren, klieren en zenuwen zonder ophouden worden geprikkeld. Dit resulteert in braken, krampen en verlamingsverschijnselen, tot de dood erop volgt (vgl. GIDS voor ziekten en onkruidbestrijding in land- en tuinbouw, 1979; BENNEMA, 1971; HOLUM, 1969).

Tabel I. Het resultaat van Buizerdtellingen bij Bemelen en Valkenburg.

	Blok 62-21 Bemelen	Blok 62-22 Valkenburg
7/14-12-1980	40	60-65
8/15-2-1981	17-20	47-48
Winter-afname %	50-57,5	20-27

Tabel II Het resultaat van Buizerdtellingen in blok 62-21

	7/14-12-'80	8/15-2-'81	Winter-afname %
Straal 1 km rond Kerk Bemelen	7	1 (4 doden)	± 85
Straal 2 km rond Kerk Bemelen	17	2-3 (5 doden)	± 85
Buiten 2 km straal	23	15-17	± 30
Gehele blok	40	17-20	50-57,5

niet uit Nederland komen, zullen de meeste van deze beesten vermoedelijk geen deel hebben uitgemaakt van het lokale of regionale broedbestand. Was dat wel het geval geweest dan zou het totale broedbestand van beide atlasblokken (50 km²) in 1 jaar tijd om zeep zijn geholpen. Het is haast niet te geloven dat iemand dat op zijn geweten zou willen hebben, net nu de Buizerdstand weer op een redelijk niveau begint te komen. Of zit daar nu juist het probleem?

Er gaan hardnekkige geruchten dat personen uit de jachtwereld verantwoordelijk moeten worden gesteld voor het uitleggen van vergiftigd aas. Niet helemaal zeker is of het aas inderdaad voor Buizerds bedoeld was, maar het lijkt niet uitgesloten.

De vraag waarom nu juist de Buizerd het slachtoffer wordt is niet moeilijk te beantwoorden. Het is een opvallende vogel met vrij indrukwekkende proporties, die mede daardoor stellig de indruk wekt tamelijk roofzuchtig te zijn. Dat dit nogal meevalt blijkt uit zijn voedselkeuze, die uitermate veelzijdig genoemd kan worden: alle kleine op de grond kruipende en lopende dieren, van wormen, slakken en grote insecten tot konijnen, hazen en hoenders (voous, 1960). De Buizerd is eigenlijk een alleseter met een voorkeur voor woelmuizen, muizen, ratten en andere kleine knaagdieren. Veel van bij Buizerds vastgestelde grote prooien als hazen, kippen, fazanten, patrijzen, eenden en duiven zijn

van andere roofvogels afhandig gemaakt of blijken bij Vossenholen te zijn gestolen (voous, 1979). Daar komt bij dat hij een betrekkelijk trage jager is, die boven alles houdt van een gemakkelijke hap. Dit verklaart zijn grote interesse voor aas, want als hij de kans krijgt eet de Buizerd dood gevonden dieren en voedselresten van bijvoorbeeld Vossen. Deze gemakzucht is de Buizerds rond Bemelen dus duur komen te staan. Iemand die op de hoogte is van de voedselkeuze van de Buizerd, weet dus dat hij eigenlijk geen kaper op de kust is. Die weet dat alleen de kansarme, vaak zieke dieren ten prooi vallen aan roofwild zoals de Buizerd. En die weet dat vermeende schade aan het jachtwild niet aan de Buizerd kan worden toegeschreven. Sterker nog: een jachtveld zonder roofwild biedt vrij spel aan plagen en ziektes. In een dergelijk jachtveld kan bijvoorbeeld de myxomatose zich ongelimiteerd verspreiden zodat de Konijnenstand jaren achtereen op een zeer laag peil komt. Het opruimen van kadavers zoals de Buizerd dat doet, is ter voorkoming dáárvan van het grootste belang. Een nuttige vogel dus.

Tot slot wil ik de Vogelwerkgroep Bemelen, de Vogelwacht Limburg en Wim Ganzevles bedanken voor waardevolle gegevens en adviezen.

Literatuur

ATLAS van de Nederlandse broedvogels; samengest. door R.M. Teixeira. 's Graveland, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, 1979.

BENNEMA, B.A., 1971. Milieuhygiëne. Groningen, Wolters Noordhoff.

GIDS voor ziekten- en onkruidbestrijding in land- en tuinbouw (7e uitgave), 1979.

HOLUM, J.R. 1969. Principles of Physical, Organic and Biological Chemistry.

VOOUS, K.H., 1960. Atlas van de Europese vogels. Amsterdam, Elsevier.

VOOUS, K.H., 1979. Buizerd, miauwende arend of onschuldige muizerd?. De Lepelaar 62: 10-12.

Summary

During last winter five Buzzards (*Buteo buteo*) were found dead in the Bemelen area (topographic number 62-21) within three weeks. Countings of living Buzzards prior and subsequent to the discovery of the corpses, indicated that at least five more birds were killed. Death had been caused by parathion, an agricultural insecticide of high toxicity. Research made clear that the poison was applied to the bait. Parts of at least one poisoned pigeon were found in the intestines of one of the Buzzards. It is rumoured that hunters in this area were responsible for this despicable action.